
Izvještaj o radu za 2008. godinu

A07-2009

SADRŽAJ

FORUM ZA SLOBODU ODGOJA U 2008. GODINI

Forum za slobodu odgoja
je udruga građana osnovana 1992. godine,
a registrirana 1998. godine prema Zakonu o udrugama.

predsjednik

prof. dr. sc. Lino Veljak

upravni odbor

prof. dr. sc. Lino Veljak, predsjednik
prof. dr. sc. Milan Polić, član
dr. sc. Branislava Baranović, članica
Višnja Grozdanić, prof., članica
Stjepan Cipek, član
Vesna M. Puhovski, prof., članica
Denis Čihor, član

nadzorni odbor

Zoran Pavletić, prof., član
Eli Pijaca, prof., član
Igor Miškulin, dipl. iur., član

izvršna direktorica

Vesna M. Puhovski, prof.

tajnik

Denis Čihor

koordinator programa

Eugen Vuković, prof. (do 01.03.2008.)
Mario Bajkuša, prof. (od 01.03.2008.)

koordinatorica programa RWCT/ALCT u Hrvatskoj

Eli Pijaca, prof.

treneri

Biserka Šavora, prof.
Branko Ančić, prof.
Eli Pijaca, prof.
Fadila Zoranić, prof.
Gordana Novković, prof.
Hicela Ivon, prof.
Igor Miškulin, dipl. iur.
Jasmina Ibišević, dipl. iur.
Katarina Ivče, prof.
Kim Anić, prof.
Ljerka Dobaj Ristić, prof.
Mario Bajkuša, prof.
Vesna M. Puhovski, prof.
Višnja Grozdanić, prof.
Zlatica Šimunović, prof.
Zoran Pavletić, prof.

volonteri

Tamara Sertić
Matija Mihoković
Tomislav Palinić

Forum za slobodu odgoja

je član

Europskog foruma za slobodu odgoja
Koordinacije udruga za djecu
Mreže centara za obrazovne politike

1. IZVJEŠTAJ IZVRŠNE DIREKTORICE

Kao izvršna direktorica Foruma u Hrvatskoj trudila sam se surađujući s ostalim članovima prvenstveno zaposlenicima u uredu te članovima Upravnog odbora Foruma, uz redovno vođenje ureda i osiguravanje njegovog financijskog opstanka, osmišljavati i organizirati različite projekte i programe kojim Forum ispunjava svoju misiju. Ove godine ovim nastojanjima pridružila se i nužnost razvijanja strategije nastavka rada Foruma u okolnostima mog odlaska u mirovinu. U tom smislu odlučili smo zaposliti ugovorom o radu našeg višegodišnjeg kolegu Marija Bajkušu, profesora sociologije i kroatistike netom nakon njegovog diplomiranja. Mario je u Forumu započeo raditi kao civilni ročnik 2005. i ta suradnja razvijala se na obostrano zadovoljstvo. Mario je već nekoliko godina koordinator nekih projekata a vrlo brzo razvio se i u jednog od najboljih trenera na našim seminarima. Svojim savjesnim radom, kreativnošću i visokim osjećajem odgovornosti uvelike je doprinio radu Foruma. Uz činjenicu da je i kolegica Eli Pijaca- profesorica sociologije, nakon kraćeg prekida nastavila svoju aktivnu suradnju s Forumom, kao izvršna direktorica pred mirovinom mogu mirno smanjivati svoj angažman otvarajući sve veći prostor ovim sjajnim mladim ljudima. Dapače, mogu još s velikom zadovoljstvom dodati da je Mario uspio angažirati Tamaru Sertić, koja je sudjelovala u našem programu razmjene učenika te godinu dana provela na školovanju u Ujedinjenom kraljevstvu, studenticu filozofije i sociologije te prava da radi u Forumu kao volonterka, uz već duže vrijeme aktivnog Matiju Mihokovića studenta Biblijskog instituta. Dapače – lanac se produljuje pa je Tamara „zarazila“ ljubavlju spram Foruma i svog prijatelja Tomislava Palinića.

Moj rad u Forumu umirovljenjem ne prestaje – ostati ću aktivna još barem dvije godine koliko mi traje mandat izvršne direktorice, ali ću svoje obaveze, u smanjenom obimu, nadalje obavljati volonterski. Iskreno se nadam, i u skladu s gore objašnjenim, mirno smanjujem i privodim kraju svoj rad ali ne i angažman u Forumu, svjesna i sretna da u njemu uz Denisa Čihora koji radi u Forumu samnom od samog početka ostaju mladi ljudi koji će taj rad nastaviti. Smatram da je taj rad i nadalje neophodan budući da sa stanjem u obrazovanju u Hrvatskoj, čije unapređenje i jest misija Foruma, ni izdaleka ne možemo biti zadovoljni. Generacijska tranzicija u Forum će dakle biti uspješno obavljena u dvije slijedeće godine. Moj angažman u civilnom društvu nikako ne prestaje – nastaviti ću i s radom u Savjetu za razvoj civilnog društva, a kao dodatni angažman u doprinosu ostvarenja ljudskih prava ostaje i moj angažman u udruzi za prava građana ateista Protogora čija sam dopredsjednica. Što se pak tiče ostvarenja ljudski prava u praksi tiče nedavno sam sklopila ugovor s Udrugom pasa vodiča slijepih te uzela na socijalizaciju tromjesečno štene labrador retrievera koje ću odgajati idućih 12-15 mjeseci.

Uz o organizacijske uspjehe i novine u radu Foruma, što se programa koji je Forum u protekloj godini realizirao posebno izdvajam:

- uspješno provođenje PACE projekta,
- dobivanje donacije iz PHARE programa za naš projekt medijacije
- uspješno provođenje projekta „EU akademija“,
- objavljivanje priručnika „Antikorupcijsko obrazovanje u školama“ u okviru programa „Vladavina prava“ te „ u okviru programa „Čitanje i pisanje za kritičko mišljenje“ (naslovnice u prilogu)
- obilježavanje 10 godišnjice programa „Čitanje i pisanje za kritičko mišljenje u Hrvatskoj“.

Kao članica Foruma i Protogore aktivno sam sudjelovala na okruglom stolu koji je u travnju u Zagrebu organizirao Institut «Otvoreno društvo» - "Svjetonazorski i vjerski pluralizam kao preduvjet stvarne demokracije».

U 2008. okončan je i projekt MZOŠ-a „Zdravstveno obrazovanje“ u kojem smo sudjelovali, no nisam sigurna možemo li to iskustvo uvrstiti na listu naših uspjeha!

Vesna M. Puhovski

2. IZVJEŠTAJ O PROVEDBI POJEDINIH PROGRAMA

2.1. Čitanje i pisanje za kritičko mišljenje

Temeljem poziva za sudjelovanje koji je upućen svim školama, u šk. godini 2008. organizirano je 19 grupa u 13 gradova u Hrvatskoj (Split, Rijeka, Zagreb, Vukovar, Novi Vinodolski, Velika Gorica, Karlovac, Korčula, Rovinj, Sisak, Bjelovar, Bedekovčina, Buzet). Raspored grupa, broj sudionika, mjesto i datumi održavanja, te prosječna ocjena kojom su sudionici ocijenili kvalitetu radionica prikazani su u Tablica 1.

Grupa i voditelj	Broj sudionika	Status radionica	Ocjena
Rijeka Zoran Pavletić, Kim Anić	30	Edukacija završena.	4,7
Rovinj Zoran Pavletić, Kim Anić	35	Edukacija završena.	4,73
Zagreb Zlatica Šimunović	25	Održano 5 jednodnevnih radionica	4,7
Zagreb Biserka Šavora	25	Edukacija završena.	4,67
Vukovar Ljerka Dobaj Ristić	17	Edukacija završena.	4,65
Novi Vinodolski Zoran Pavletić, Kim Anić	31	Edukacija završena.	4,75
Korčula Hicela Ivon	21	Edukacija završena.	4,90
Split Fadila Zoranić	22	Edukacija završena.	4,82
Split Fadila Zoranić	27	Edukacija završena.	4,85
Zagreb Ljerka Dobaj Ristić	26	Edukacija završena.	3,9
Sisak Biserka Šavora	29	Edukacija završena.	4,7
Karlovac Biserka Šavora	22	Edukacija završena.	4,84
Velika Gorica Biserka Šavora	25	Održano 5 jednodnevnih radionica	4,64
Bjelovar Gordana Novković	28	Održano 6 jednodnevnih radionica	4,14
Bedekovčina Zlatica Šimunović	23	Održane su 3 radionice	4,57
Split Fadila Zoranić	24	Održane su 3 radionice	4,6
Buzet Zoran Pavletić, Kim Anić	35	Održane 2 dvodnevne radionice	4,79
Karlovac Biserka Šavora	27	Održane 4 jednodnevne radionice.	4,9
Rijeka Zoran Pavletić, Kim Anić	21	Održana 1 dvodnevna radionica.	4,8
Sveukupno sudionika:	493	Prosječna ocjena:	4,66

Tablica 1 - Seminarske grupe u sklopu programa "Čitanje i pisanje za kritičko mišljenje" u 2008. g.

Sveukupno je u **19 grupa** sudjelovalo (odnosno još uvijek sudjeluje) **493 sudionika**. Najveći dio činili su učitelji razredne nastave i profesori predmetne nastave u osnovnim i srednjim školama budući da smo na taj način željeli maksimalno doprinijeti realizaciji ciljeva HNOS-a čemu je projekt i usmjeren.

Cjelokupna edukacija sastoji se od 8 jednodnevnih ili 4 dvodnevne radionice (ovisno o preferencijama polaznika grupe). Vremenski razmak između dviju radionica je u prosjeku mjesec dana kako bi sudionici imali vremena naučene sadržaje implementirati u nastavi.

Po svakoj završenoj radionici sudionici su bili dužni dostaviti pripreme o održanim nastavnim jedinicama. Na temelju poslanih nastavnih priprema sudionicima su dani komentari, a na kraju drugog dijela radionica organizirani su i kratki razgovori unutar svake grupe o pozitivnom i negativnom iskustvu u implementaciji sadržaja i metoda s kojima su bili upoznati na radionici.

Komentari sudionika

Više pozornosti ću posvetiti čitanju i pisanju na nastavi.

Budući da je već kraj školske godine, od iduće namjeravam uvesti više ovakvih metoda i pokušati zainteresirati učenike od samog početka.

Drugačije ću gledati na proces učenja i na moju interakciju s učenicima.

Nadam se, da ću primjenjivanjem ovih metoda poboljšati kvalitetu nastave i pomoći učenicima da steknu trajnija znanja te približiti neke teme koje im nisu baš zanimljive.

2.1.1. Medijska promocija projekta

Prisutnost u masovnim medijima nije od presudnog značaja za uspjeh ovog projekta. Mnogo više od toga, bilo je važno da stručna javnost (nastavnici u školama i visokim učilištima) saznaju za provođenje programa. Ovo je postignut slanjem pozivnih pisama s opisom edukacije te promotivnih letaka školama i fakultetima. Međutim najveća promocija programa dolazi upravo od naših sudionika seminara koji šire informacije o seminarima svojim kolegama te se kolege na taj način najviše uključuju. S obzirom da je u ovoj godini obilježena desetgodišnjica provedbe projekta RWCT u Hrvatskoj dosta o tome bilo je u objavljeno npr. u Školskim novinama, na različitim portalima i sl. Više o tome molim vidjeti u dodatku Izvještaja.

2.1.2. Proslava Desetgodišnjice RWCT-a u Hrvatskoj

Jedan od bitnih događaja vezanih uz projekte RWCT i ALCT u 2008. godini jest održavanje simpozija koji je obilježio desetgodišnjicu provođenja projekta RWCT u Hrvatskoj. Simpozij je održan u svibnju 2008.g. Prema dostupnim podacima kroz deset godina je kroz projekt prošlo nešto više od 2000 nastavnika osnovnih i srednjih škola što je prilično impresivan broj. S obzirom na evaluacije projekta kroz posljednjih 10 godina može se zaključiti kako velika većina nastavnika metode koje promovira ovaj projekt koriti u svakodnevnoj praksi. S obzirom da je prilikom desetgodišnjice projekta provedena i anketa među sudionicima koji su završili edukaciju rezultati su pokazali kako većina ispitanika metode i tehnike RWCT-a koristi svakodnevno i kako im je nastava bazično pripremljena vodeći se upravo filozofijom projekta.

Eli Pijaca

2.2. Aktivno učenje i kritičko mišljenje u visokoškolskoj nastavi

Budući da su zahtjevi nastave u visokoškolskim ustanovama bitno različiti od onih u srednjim ili osnovnim školama, realizacija programa odvija se kroz dva modula, tj. dvije grupe edukacijskih radionica – onih namijenjenih nastavnicima u srednjim i osnovnim školama i onih namijenjenih nastavnicima u visokom školstvu. U tom smislu, rezultati dosad provedenih aktivnosti u sklopu ovog programa biti će prikazani odvojeno za ove dvije grupe radionica.

Nakon što su pozivi odaslani svim hrvatskim sveučilištima, prva grupa visokoškolskih nastavnika polaznika edukacije počela je s radom 09. i 10. studeni 2007, posljednji (četvrti) edukacijski seminar za tu grupu, održan je 11. i 12. travnja 2008. Druga grupa započela je s radom 14. i 15. studenog 2008. Kao i u slučaju edukacije za nastavnike osnovnih i srednjih škola, i ovdje su nastavnici imali otprilike mjesec dana između održanih radionica za primjenu stečenih znanja u praksi. Međutim u realizaciji programa za visokoškolske nastavnike dinamika je mnogo sporija jer je zbog raznih obveza visokoškolskih nastavnika često potrebno mijenjati već dogovorene termine edukacija.

Tablica 2 sadrži osnovne informacije o održanim seminarskim grupama.

Grupa i voditelj	Broj sudionika	Status radionica	Ocjena
Zagreb 1 Višnja Grozdanić	31	Edukacija završena.	4,46
Zagreb 2 Višnja Grozdanić	19	Održana 1 dvodnevna radionica.	4,47
Sveukupno sudionika:	50	Prosječna ocjena:	4,46

Tablica 2 - Seminarske grupe u sklopu programa "Aktivno učenje i kritičko mišljenje" u 2008. g.

Eli Pijaca

2.3. Zdravstveno obrazovanje

Forum je u studenom 2007. potpisao ugovor s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa o otkupu našeg projekta Zdravstvenog odgoja za srednje škole. Ovaj ugovor potpisan je nakon dugotrajne medijske polemika između predstavnika udruge GROZD i Foruma, te dugotrajnog usklađivanja sadržaja tog ugovora za što je Forum dragocjenu volontersku pomoć dobio od gospođe Vesne Alaburić.

Tek u proljeće, nakon ponovnog velikog interesa medija i nakon što su usklađena mišljenja ministarstava obrazovanja i zdravstva te u projekt unijete tražene i prihvaćene izmjene, ministarstvo je objavilo rezultate iskazanog interes škola za provođenje pilot faze ovoga projekta. Forum je tada s Agencijom za odgoj i obrazovanje dogovorio moduse organiziranja i provođenja edukacije nastavnika škola koje su se opredjelile za Forumov program. Seminar je uredno i kvalitetno održan, a ovom prilikom smatram potrebnim napomenuti slijedeće:

- Evaluaciju provođenja pilot projekta trebali su, po odluci ministarstva, provoditi Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja, Škola narodnog zdravlja „Andrija Štampar“ te Institut „Ivo Pilar“. Oko sudjelovanja ove posljednje institucije u provođenju evaluacije bilo je mnogo prigovora s naše strane, a to je potkrijepio i član Povjerenstva MZOŠ-a za uvođenje ovog programa prof. Aleksandar Štulhofer, a u neslužbenim razgovorima na njihovu inicijativu i djelatnice Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja koje su insistirale da ostanu anonimne. Naime, objektivnu evaluaciju Institut „Ivo Pliar“ nije mogao sprovesti s obzirom da je jedna od autorica GROZD-ovog programa djelatnica Instituta te da je glavni recenzent tog programa ujedno i ravnatelj Instituta, a djelatnici Instituta su i sudjelovali u edukaciji nastavnika koji su se prijavili za GROZD-ov program. No svi ti prigovori nisu uspjeli promijeniti situaciju.
- Činjenica je da nakon što smo sproveli edukaciju nismo imali NIKAKVOG daljnjeg kontakta u vezi ovog program niti s Agencijom za odgoj i obrazovanje niti s ministarstvom. O rezultatima evaluacije saznali smo iz medija, nismo o njima službeno obaviješteni, što bi za partnere čiji program je otkupljen bilo za očekivati, niti smo evaluaciju dobili na uvid. Sve to objasnili smo odgovarajući na upite predstavnika medija a rezultat evaluacije, kako je on predstavljen u medijima, smatram krajnje upitnim te ukoliko je on točan postavljamo pitanje kako se je moglo utrošiti toliko novaca, vremena i energije da se kreiraju, razmatraju kroz dva povjerenstva (MZOŠ i ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi) te na kraju otkupljuju projekti za novi program čiji sadržaji, tvrdi evaluacija – već jesu zastupljeni i obrađivani u nastavnom programu? Ostavimo postrani činjenicu da istraživanja, NVO a i ponašanje mladih te rezultate negiraju.

Vesna M. Puhovski

2.4. Razmjena učenika

Forum za slobodu odgoja je tijekom školske godine 2007/2008, u suradnji s *American Secondary Schools for International Students and Teachers* (ASSIST), SAD, i *Headmasters' Conference* (HMC) proveo natječaj za izbor učenika u programu razmjene učenika srednjih škola Republike Hrvatske u elitnim srednjim školama Sjedinjenih Američkih Država i Velike Britanije.

Velika Britanija

Nakon provedenog postupka natječaja, za stipendiste u Veliku Britaniju izabrani su:

Irena Imprić, učenica IV. gimnazije iz Zagreba. Tijekom školske godine 2008/2009 pohađat će **Ashville School Harrogate** (<http://www.ashville.co.uk/>).

Ana Milinović, učenica XV. gimnazije iz Zagreba. Tijekom školske godine 2008/2009 pohađat će **Ackworth School, Pontefract** (<http://www.ackworthschool.com/>).

Iva Tustanovski, učenica Gimnazije Antuna Matije Reljkovića u Vinkovcima. Tijekom školske godine 2008/2009 pohađat će **Seaford College, West Sussex** (<http://www.seaford.org/>).

Antonija Vitulić, učenica Ekonomske škole u Puli. Tijekom školske godine 2008/2009 pohađat će **Ryde School** (<http://www.rydeschool.org.uk/>).

Sjedinjene Američke Države

Ana Budimir, učenica Gimnazije Antuna Gustava Matoša iz Đakova. Tijekom školske godine 2008/2009 pohađat će **Salem Academy** (<http://www.salemacademy.com/>).

Elora Pavla Matanović, učenica V. gimnazije iz Zagreba. Tijekom školske godine 2008/2009 pohađat će **Maret School** (http://www.maret.org/home/index_static.asp).

Ivona Pale, učenica Gimnazije Antuna Gustava Matoša iz Zaboka. Tijekom školske godine 2008/2009 pohađat će **Albuquerque Academy** (<http://www.aa.edu>).

Dorotea Švraka, učenica Gimnazije „Ivan Kranjčev“ iz Đurđevca. Tijekom školske godine 2008/2009 pohađat će **Indian Springs School** (<http://www.indiansprings.org/>).

Matej Turković, učenik Srednje škole Izidora Kršnjavog iz Našica. Tijekom školske godine 2008/2009 pohađat će **Catlin Gabel School** (<http://www.catlin.edu/home/>).

Poseban program

Ove školske godine je po prvi put proveden i natječaj za posebnu stipendiju za srednju školu u SAD-u. Stipendija se odvija u sklopu programa Davis International Scholarship Program. Stipendiju je dodijeljena **Karmeli Padavić**, učenici gimnazije u Rijeci, s prebivalištem u Omišlju. Tijekom školske godine 2008/2009 pohađat će **Emma Willard School** u New Yorku. Stipendija obuhvaća cijelu srednju školu, te eventualno financiranje studiranja u SAD-u.

Nova školska godina

Ove akademske godine uz sam proces izbora stipendista, iznimno se radi na nekoliko dodatnih segmenata kako bi razmjena učenika srednjih škola bila što kvalitetnija.

- Dodatna promidžba programa direktnim informiranjem nastavnika engleskog jezika, voditelja stručnih aktiv

Osim pitanja nostrifikacija svjedodžbi, koje je još uvijek otvoreno zbog uvođenja državnih stipendija, Forum za slobodu odgoja fokusirao se na arhiviranje dokumentacije učenika

koji su prošli kroz Program te na izradu godišnjaka kako bi prezentirao svoj dugogodišnji rad.

Sam proces izbora stipendista još uvijek se odvija. Forum za slobodu godina je u tekućoj akademskoj godini radio na informiranju učenika o Programu, te nakon zaprimanja prijavnica počeo raditi na ovogodišnjoj selekciji. Do sada je izvršena selekcija na temelju školskih ocjena te znanja engleskog jezika, a uskoro slijedi intervju sa predstavnicima ASSIST-a i HMC-a.

Mario Bajkuša

Tamara Sertić, volonterka

2.5. Edukacija o Europskoj uniji

Tijekom 2008. godine, u sklopu ovoga programa provedena su dva projekta:

bit ću građanin.eu

- projekt **Ljetne EU akademije** podržan od strane Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva, Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija i Veleposlanstva Kraljevine Nizozemske;
- projekt **Edukacija o Europskoj uniji** podržan od strane Grada Rijeke.

Ljetna EU akademija održana je od 27. do 31. kolovoza 2008. godine u prostorima Vladimira Nazora u Velom Lošinjju. Ljetna EU akademija je polučila sljedeće rezultate:

- za sudjelovanje na Akademiji prijavilo se oko 70 kandidata od kojih je na žalost u posljednji trenutak 16 zbog raznih opravdanih razloga moralo odustati a prekasno za nas da uključimo druge zainteresirane kandidate;
- na Akademiji je sudjelovalo 54 sudionika od kojih je 18 učenika osnovnih škola, 18 učenika srednjih škola i 18 nastavnika
- sudionici su bili podijeljeni po skupinama (učenici osnovnih škola, učenici srednjih škola i nastavnici) i sa svakom grupom je održano 18 rada u radionicama i predavanjima.
- nastavnici su sveukupno imali 30 sati rada što uključuje i neformalne aktivnosti u koje su bili uključeni tijekom Akademije,
- veliki stupanj participacije sudionika u radu Akademije.

Posebnost Akademije je struktura sudionika gdje su bili obuhvaćeni nastavnici i učenici iz govoto cijele Hrvatske. Akademiji je sudjelovalo 54 sudionika, podijeljenih u 3 skupine – nastavnike i učenike viših razreda osnovnih te srednjih škola. Sudjelovalo je 18 nastavnika (13 nastavnika osnovne škole i 5 srednje škole). Nastavnici su iz sljedećih gradova: Zagreb, Rijeka, Sisak, Dvor, Osijek, Jastrebarsko, Čabar, Petrinja, Čepin, Vukovar. Nadalje, sudjelovalo je 36 učenika (18 učenika osnovne škole i 18 učenika srednje škole). Učenici su iz sljedećih gradova: Rijeka, Drniš, Dražice, Vukovar, Sotin, Hreljin, Bol (Brač), Zagreb, Dalj, Tovarnik, Bjelovar, Sukošan, Lički Osik, Čavle, Varaždin.

Ljetna EU akademija ocijenjena je prosječnom ocjenom **4,8** na skali od 1 do 5.

Uz potporu Grada Rijeke održane su i dvije seminarske grupe za nastavnike s područja Grada. Seminari su se održali u prostorima Osnovne škole Kozala. Pregled grupa se nalazi u Tablica 3.

Grupa i voditelji	Broj sudionika	Ocjena
Rijeka 1 Jasmina Ibišević i Mario Bajkuša	13	4,61
Rijeka 2 Jasmina Ibišević i Mario Bajkuša	15	4,69
SAŽETAK	28	4,65

Tablica 3 - Seminarske grupe u sklopu programa "Edukacija o EU" u 2008. g.

Mario Bajkuša

2.6. Građansko obrazovanje

Program Građanskog obrazovanja kojeg provodi Forum za slobodu odgoja tijekom 2008. godine bio je nastavljen nizom projekata:

Forum za slobodu odgoja
Vladavina prava

- provedbom druge godine programa „Edukacija o vladavini prava, demokraciji i ljudskim pravima kao garancija nenasilja i tolerancije“ uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa;
- provedbom projekta „Vladavina prava“ uz potporu Grada Rijeke.

U sklopu toga održane su tri seminarske grupe u Čabru, Velikoj Gorici i Rijeci s ukupno 60 sudionika. Prosječna ocjena seminara je 4,67 (vidi Tablica 4).

Grupa i voditelji	Broj sudionika	Ocjena
Čabar Eli Pijaca i Mario Bajkuša	28	4,48 ¹ 4,82 ²
Velika Gorica Eli Pijaca, Katarina Ivče, Branko Ančić i Mario Bajkuša	15	4,58 ¹ 4,64 ²
Rijeka Jasmina Ibišević i Mario Bajkuša	17	4,75 ¹ 4,75 ²
SAŽETAK	60	4,67

Tablica 4 - Seminarske grupe u sklopu programa "Građansko obrazovanje" u 2008. g.

U sklopu programa napravljene su i sljedeće aktivnosti:

- Zahvaljujući suradnji s Odjelom programa za mlade snimljena je jedna epizoda unutar serijala „ta politika“. Epizoda je obrađivala sudbenu vlast (naslov epizode je bio „Sud“) a snimljena je zajedno s učenicima Osnovne škole Eugena Kvaternika iz Velike Gorice i njihovom profesoricom Jasminkom Tihi-Stepanić.
- Zahvaljujući suradnji s našim litvanskim kolegama i naporima našega člana Zorana Pavletića, Forum je došao do priručnika o antikorupcijskom obrazovanju koji je preveo, prilagođen hrvatskom pravnom sustavu i objavljen u 2008. godini.

2.7. Medijacija

Forum za slobodu odgoja provodi edukaciju o medijaciji već osam godina u sklopu program „Pravo u svakodnevici“ i „Vladavina prava“, a posljednje tri godine medijacija je postala izdvojeni program stručnog usavršavanja. U tih osam godina, educirano je oko tisuću nastavnika i stručnih suradnika, a interes za medijacijom među obrazovnim stručnjacima je u stalnom porastu. Želeći stalno promicati kulturu nenasilja, kvalitetne komunikacije i konstruktivnog pristupa sukobu, Forum neprestano usavršava navedeni program spoznajama iz prakse, te praćenjem literature.

Kao značajan korak naprijed u ovome programu je i projekt kojeg će Forum provoditi tijekom ove godine u partnerstvu s trima gradovima – Zagrebom, Rijekom i Velikom Goricom. Naime, Forum je, u partnerstvu s navedenim gradovima, prijavio i dobio potporu u sklopu programa Europske komisije PHARE 2006 - Omogućavanje sektoru civilnog društva aktivno sudjelovanje u prepristupnom procesu na području demokratizacije i ljudskih prava.

Projekt obuhvaća osnivanje i opremanje medijacijskih centara u gradovima partnerima, intenzivni trening za 45 nastavnika i stručnih suradnika s područja tih gradova, te certificiranje sudionika treninga za medijatore, stvaranje mreže certificiranih medijatora na području gradova partnera, kao i koordinacija njihovog rada, rada medijacijskih centara, te stalno usavršavanje medijatora i odražavanje standarda medijacije.

Projektom je predviđeno zapošljavanje voditelja medijacijskih centara za što će Forum raspisati i natječaj za nova radna mjesta. Također, sudionici projekta proći će kroz intenzivan četverodnevni trening s mogućnošću dobivanja certifikata za medijatora. Trening će voditi iskusni domaći i međunarodni treneri, a polaznici će se prijavljivati za sudjelovanje iz redova nastavnika, stručnih suradnika, apsolvneti društveno humanističkih fakulteta. Cilj je izdvojiti motivirane pojedince koji će kasnije stečena znanja i vještine implementirati u svakodnevni rad u odgojim i obrazovnim institucijama, ali i šire u svojoj lokalnoj zajednici. Uspostavom mreže certificiranih medijatora bit će omogućena stalna supervizija i svakodnevna pomoć i konzultiranje o specifičnostima samog postupka. Jedan od osnovnih ciljeva ovog projekta je njegova budućnost, naime u zemlji u kojoj je trenutno stopa nasilja među djecom i mladima vrlo visoka potrebno je educirati stručnjake o metodama koje omogućuju stvaranje pozitivne atmosfere u kojoj se njeguje i uvažava kultura komunikacije i demokratičnosti dijaloga. S tim u svezi ideja je cijeli projekt proširiti na nacionalnu razinu suradnjom svih važnih dionika kako na lokačnoj tako i na nacionalnoj razini.

Sam projekt za cilj ima prevenciju nasilja među učenicima na području gradova partnera na način da se, prije svega, nastavnici i stručni suradnici „opreme“ dodatnim znanjima i vještinama u području komunikacije i nenasilnog rješavanja sukoba. Tako bi se, posredno, išlo prema učenicima unapređujući njihove komunikacijske vještine, potičući nenasilno rješavanje sukoba i promovirajući nulti stupanj tolerancije prema nasilju.

Ovaj projekt financira Europska unija

Europsku uniju čini 27 zemalja članica koje su odlučile postupno povezivati svoja znanja, resurse i sudbine. Zajednički su, tijekom razdoblja proširenja u trajanju od 50 godina, izgradile zonu stabilnosti, demokracije i održivog razvoja, zadržavajući pritom kulturalnu raznolikost, toleranciju i osobne slobode. Europska unija posvećena je dijeljenju svojih postignuća i svojih vrijednosti sa zemljama i narodima izvan svojih granica.

Gradovi partneri

Grad
Zagreb

Grad
Rijeka

Grad
Velika Gorica

4. FUNDRAISING AKTIVNOSTI

4.1. Dodijeljene donacije i potpore

ISKON INTERNET

- Generalno sponzorstvo u elektronskim vezama FSO-a za 2008. godinu (strateški partner Foruma)

Assist Inc.

- Stipendije 2008. (5 učenika/ca)

HMC

- Stipendije 2008. (4 učenice)

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

- „Edukacija o vladavini prava, demokraciji i ljudskim pravima kao garancija nenasilja i tolerancije“, 67.000,00 KN za provedbu u 2008. (druga godina provedbe);
- „Aktivno učenje i kritičko mišljenje – doprinos Foruma realizaciji ciljeva HNOS-a“, 67.000,00 KN za provedbu u 2008. (druga godina provedbe);
- „Ljetna EU Akademija“, 50.000,00 KN za provedbu u 2008. (prva godina provedbe);

Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva

- „Institucionalna potpora razvoju udruge“, 150.000,00 KN za provedbu u 2008. g. (treća godina provedbe)
- „Edukacija o EU i europskim integracijama“, 91.990,00 KN
- „Obrazovanjem protiv korupcije“, 126.672,00 KN, za provedbu u 2009. g.

Grad Rijeka

- "Čitanje i pisanje za kritičko mišljenje" 2008/09; 50% troškova za 1 grupu polaznika
- "Edukacijom do zdravlja" 2008; 50% troškova za 1 grupu polaznika
- "Medijacijom u školi protiv nasilja u društvu" 2008; 50% troškova za 1 grupu polaznika
- „Pravo u svakodnevici - Vladavina prava“ 2008; 50% troškova za 1 grupu polaznika
- „Obrazovanje o EU“ 2008; 50% troškova za 1 grupu polaznika
- Potpora za održavanje proslave 10 godina provedbe projekta „Čitanje i pisanje za kritičko mišljenje“ u RH, 4.200,00 KN

Grad Velika Gorica

- "Čitanje i pisanje za kritičko mišljenje"; 24.000,00 KN

Primorsko-goranska županija

- „Potpora programima dodatne edukacije nastavnika u 2008. s područja primorsko-goranske županije“, 15.000,00 KN

Europska Unija - Europska Komisija

- „P.A.C.E.“, 2007/2008, 55.786,50 EUR u 2007. za provedbu od 22.06.2007. – 21.06.2008.
- „Možemo to riješiti“, 2008/2009, 82.679,97 EUR u 2008. za provedbu od 29.11.2008. – 29.11.2009.

Grad Zagreb

- „Edukacijom do prevencije ovisnosti“ 2008, 10.000,00 KN
- „Medijacijom protiv nasilja“ 2008, 10.000,00 KN
- Potpora za održavanje proslave 10 godina provedbe projekta «Čitanje i pisanje za kritičko mišljenje» u RH, 2.800,00 KN

Hrvatski pravni centar

- „Zaštita tražitelja azila u Republici Hrvatskoj i regiji“, 2008/09, 17.768,75 KN

Škole u Republici Hrvatskoj

- Provedba projekta „Čitanje i pisanje za kritičko mišljenje“ koji cjelokupni trošak plaćaju mnoge škole u RH za svoje nastavnike

Fakulteti u Republici Hrvatskoj

- Provedba projekta „Aktivno učenje i kritičko mišljenje“

Veleposlanstvo kraljevine Nizozemske

- „Ljetna EU Akademija“ u 2008. g., 1.500,00 EUR

Veleučilište VERN

- Potpora za održavanje proslave 10 godina provedbe projekta „Čitanje i pisanje za kritičko mišljenje“ u RH, 1.000,00 KN

4.2. Odbijene donacije i potpore

Hrvatska lutrija

- Medijacija

Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske

- Antikorupcijsko obrazovanje

Cemex

- Medijacija

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

- Medijacija
- E-priprema

5. IZVJEŠTAJ O PROVEDBI DRUGIH PROJEKATA

5.1. Standardizacija uredskog poslovanja

Tijekom 2008. godine ured Foruma započeo je s nekoliko važnih promijena u svom poslovanju. Cilje je poboljšati rad i organizaciju ureda, kao i standardizirati određene aspekte poslovanja ureda.

5.1.1. Standardi uredskog poslovanja

Standardiziranje rada cilj je uvođenja standarda uredskog poslovanja, čime će svi zaposlenici ureda i volonteri postupati po istom protokolu za određeni predmet. Na taj način se omogućuje:

- stvaranje vizualnog identiteta Foruma,
- korištenje jedinstvenih obrazaca,
- efikasna manipulacija dokumentima,
- uspješno izvršavanje preuzetih ugovornih obveza,
- pristup svih zaposlenika svim dokumentima,
- standardna postupanja u određenim predmetima.

Standardi obuhvaćaju sljedeće aspekte Forumovog rada: službene obrasce Foruma i načine njihovog korištenja, način prijema i otpreme pošiljki, način rada s dokumentima, osnovna pravila uredske komunikacije, kao i pravila komunikacije prema vani, te način i vrijeme pohrane riješenih predmeta u arhivu Foruma, vrijeme čuvanja pojedinih predmeta, kao i način izlučivanja arhivske građe.

S primjenom standarda započeto je 1. siječnja 2009.

Mario Bajkuša

5.1.2. Sustav signatura predmeta i dokumenata

U radu ureda Foruma uveden je sustav signatura predmeta i dokumenata. Sustav se temelji na principu jedinstvene signature pojedinog predmeta kojem se prilažu dokumenti (dopisi, pisma i sl.) vezani za dotični predmet.

Sustav signatura pokriva sve aspekte Forumovog djelovanja. S primjenom sustava započeto je 1. siječnja 2009. godine i to samo za elektroničke verzije dokumenata. Uređenje Forumove dokumentacije u samom uredu slijedit će u razdoblju od veljače do lipnja 2009. godine, kao i sređivanje arhive Foruma.

Mario Bajkuša

5.1.3. Standardi vođenja seminarskih grupa

S ciljem bolje koordinacije vođenja seminarskih grupa unutar Forumovih programa, uveden je standard vođenja seminarskih grupa. Zasada je standardima obuhvaćeno samo područje vođenja evidencija polaznika seminarskih grupa, te načina obrade podataka o ispunjavanju uvjeta pojedinih programa i izdavanja Potvrda o stručnom usavršavanju.

Standard se primjenjuje od rujna 2008. godine.

Mario Bajkuša

5.1.4. Registar sudionika seminara

S projektom Registar sudionika seminara (RSS) započeto je u veljači 2008. godine izradom matrice u MS Accessu u koju su potom unešeni podaci o sudionicima programa edukacije Foruma za slobodu odgoja.

Pri upisivanju svakom sudioniku prvo je dodjeljen je identifikacijski broj. Upisivani su osobni podaci: ime, prezime, spol, datum rođenja, adresa te naziv, mjesto i adresa ustanove u kojoj je sudionik zaposlen. Uz osobne podatke upisani su programi u kojima je osoba sudjelovala. Tokom upisivanja posebna pažnja je posvećena uočavanju dvostrukih unosa kao i usuglašavanja podataka RSS-a sa stvarnim stanjem.

Do sada je upisano **2799 sudionika** za razdoblje od 1998 do 2008. godine. Izvori podataka su popis sudionika programa sa službenih stranica FSO-a te prijavnice za programe koje su ispunjavali sami sudionici.

Matija Mihoković

5.2. PACE Projekt

PACE projekt kreirali su kolege iz Unitd World College iz Duina (Italija) i Velike Britanije a Forum za slobodu odgoja izabran je kao partner koji će angažirati i sudionike iz Hrvatske kao i provoditi niz aktivnosti u okviru projekta.

Puni naslov projekta je Project Agency Cooperation Education a on je sastavljen upravo tako da bi kratica bila PACE – «mir» pa je bitna okosnica programa bila da se on provodi u školama na području latentnih i mogućih etničkih sukoba. Vođeni time, uz pomoć naše dugogodišnje suradnice Ljerke Dobaj Ristić, uspostavili smo uspješnu suradnju - ne samo u ovome projektu, s Trećom srednjom školom u Vukovaru te su njeni nastavnici, učenici i ravnatelj aktivno sudjelovali u realizaciji projekta. Kao članica Znanstvenog odbora koji je kreirao i stručno pratio projekt iz Hrvatske je sudjelovala Dubravka Miljković. Uz njih u projektu su sudjelovali i nastavnici i učitelji te sveučilišni profesori iz Bosne i Hercegovine, Italije, Srbije, Crne Gore i Velike Britanije u kojoj i je sjedište United World College.

Korisnici ovog projekta su lokalne sredine u kojima se on odvija s obzirom da će njegovom implementacijom dobiti socijalno svjesnije i aktivnije građane posebno osviještene u teoriji demokracije i ljudskih prava te motiviranije i profesionalno usavršene nastavnike koji će znanje i vještine stečene projektom primijenjivati i na buduće generacije svojih učenika.

Projekt se je provodio u vidu tri seminara za nastavnike, održavanjem sastanaka Menadžment savjeta (u kojem je s Hrvatske strane sudjelovao Denis Čihor – koordinator projekta te povremeno, kao i u Znanstvenom savjetu i Vesna M. Puhovski-izvršna direktorica FSO-a), te sastanaka Znanstvenog savjeta. Ukupno je bilo 5 sastanaka Menadžment savjeta te 4 sastanka Znanstvenog savjeta.

Svi seminari PACE projekta održavali su se u Rijeci: prvi seminar od 20-24.06.2007., drugi seminar od 1-3.10.2007. te treći seminar od 3-5.12.2007.

Projekt je formalno završio finalnom konferencijom u Duinu 16. travnja 2008. godine. U ime Hrvatske na njoj je, uz već naveden nastavnike, učitelje, profesore i predstavnike Foruma sudjelovala i Jasminka Majsec kao predstavnica Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa. To je na žalost bila i jedina prilika u kojoj je MZOŠ na bilo koji način sudjelovao u ovom značajnom međunarodnom projektu iako su s naše strane poduzete sve aktivnosti kako bi ta uključenost bila bolja. Na ovoj konferenciji u čijem radu je sudjelovalo 167 sudionika iz raznih evropskih zemalja te relevantni predstavnici Evropske unije, predočeni su rezultati projekta – među njima i mrežna stranica – virtualni radni prostor - na kojoj nastavnici mogu razgledavati i razmijenjivati nastavne pripreme za sadržaje koji se obrađuju projektom. Bilo je to i predstavljanje Agencije za međunarodnu suradnju u srednjoškolskom obrazovanju koja je u postupku osnivanja. Najznačajnija

točka konferencije bilo je predavanje manifesta „Kakvo obrazovanje želimo za 21 stoljeće“ koji su izradili učenici uključeni u projekt i uručili predstavnicima ministarstava za obrazovanje svih prisutnih zemalja. Također, sve nastavnike uključene u projekt Ca' Foscari – University of Venice koja je stručno pratila realizaciju projekta, akreditirala je s određenim brojem ECTS bodova. Podijeljena je i brošura Agencije u kojoj su predočeni radovi nastali tijekom realizacije projekta. Brošura je prevedena i na hrvatski jezik i u kopijama od 300 komada podijeljena nastavnicima u Hrvatskoj putem naših aktivnosti.

Sadržajno projekt se je bavio s temama: Ljusko biće i priroda, ljudsko biće – kulturni identitet i kulturna interakcija, ljudsko biće kao građanin Evrope, domovine, lokalne regije te kao član porodice a naposljetku kao osoba. Predmeti u okvirima kojih su se ove teme razvijale i analizirale su: građansko obrazovanje, razvijanje kritičkog mišljenja, prisutnost u povijesti, književnost, umjetnost i prirodne znanosti. Sve kreirane nastavne pripreme su usmjerene aktivnom sudjelovanju učenika u nastavnom procesu čiji cilj je odgoj za interkulturalno društvo. Kao metafora ideje projekta i kreiranih nastavnih materijala uzeta je engleska verzija John Godfrey Saxe stare indijske legende «Slijepci i slon». To je učinjeno zbog naglašavanja važnosti raznih perspektiva pojedinih tema i razvijanja individualnih gledišta slušanjem drugih.

Tijekom realizacije projekta a kako bi stekle što bolji uvid u njegovu implementaciju u lokalnoj sredini, Margaretta Gentile i Sandra Thomas izvršile su superviziju projekta i njegove provedbe u uredu Foruma te posjetile i prisustvovala nastavi prema nastavnim jedinicama pripremljenim na gore spomenuti način, u Trećoj srednjoj školi u Vukovaru.

Vesna M. Puhovski i Denis Čihor

6. ČLANSTVO U UDRUGAMA

6.1. Europski forum za slobodu odgoja

Kao članica Upravnog odbora Evropskog foruma za slobodu odgoja /European Forum for Freedom in Education - EFFE/ aktivno sam sudjelovala kako na svim sjednicama tako i u pripremi i održavanju redovitog godišnjeg kolokvija koji se ove godine održao u Briselu na temu „Od rane dječje radoznalosti do neuspjeha u završavanju redovnog školovanja“. Važno je napomenuti da je EFFE tom prilikom primljen i u Evropskom parlamentu gdje smo mogli izložiti zaključke kolokvija ali i cijelu obrazovnu filozofiju i strategiju EFFE-a – molim vidjeti prilog.

Upravni odbor EFFE-a zamolio me je da kao predstavnica EFFE-a sudjelujem u radu EUDEC European Democratic Education Conference July 25th – August 3rd 2008, Leipzig što sam i učinila (izvještaj u prilogu).

Također, uspjela sam svojim radom dodatno zainteresirati kolege u EFFE za naš rad u Hrvatskoj te je jedan broj EFFE „newslettera“ posvećen aktivnostima Foruma u Hrvatskoj – newsletter u prilogu.

Vesna M. Puhovski

6.2. Koordinacija udruga za djecu

U radu KUD-a sam aktivno sudjelovala od njegovog osnivanja kao članica Upravnog odbora, a kad se je Koordinacija preregistrirala u formalnu mrežu preuzela sam i funkciju koordinatorice (molim vidjeti priloženi izvještaj).

Na žalost u svibnju 2008. godine došlo je između mene i predsjednice KUD-a gđe Blanke Šegović do razmimoilaženja koje je preraslo u sukob te sam, ne želeći da taj sukob nanosi daljnju štetu radu KUD-a, dala ostavku na položaj koordinatorice i „zamrznuła“ svoj status članice Upravnog odbora do slijedeće skupštine koja bi se trebalodržati u travnju 2009.

Vesna M. Puhovski

6.3. Mreža centara za obrazovne politike

Forum za slobodu odgoja je u listopadu 2008. godine podnio zahtjev za članstvom u Mreži centara za obrazovne politike. Mreža centara za obrazovne politike (Network of Education Policy Centers; NEPC) je mreža koja okuplja organizacije iz 20 europskih i azijskih zemalja. Misija je NEPC-a promovirati fleksibilne, participativne, transparentne te na dokazima utemeljene javne obrazovne politike koje će promovirati vrijednosti otvorenog društva. NEPC provodi više međunarodnih projekata koji se bave privatnim instrukcijama i drugim obrazovnim temama.

Forum za slobodu odgoja primljen je u punopravno članstvo na Općoj skupštini NEPC-a u prosluci 2008. godine u Bukureštu, Rumunjska.

Mario Bajkuša

7. AKTIVNOSTI UREDA I ČLANOVA FORUMA

7.1. Rad Izvršne direktorice u Savjetu za razvoj civilnog društva

I u 2008. godini nastavila sam aktivno sudjelovati u radu Savjeta za razvoj civilnog društva pri Uredu za udruge Vlade RH.

Rad se je sastojao u aktivnom sudjelovanju na sjednicama Savjeta (osim u jesen kad sam na žalost imala dosta ozbiljnih zdravstvenih problema) na kojima sam nastojala doprinijeti poboljšanju financijskih i pravnih uvjeta rada za civilno društvo a time i za društvo u Hrvatskoj u cjelini.

Iako sam u nekim svojim mišljenjima bila osamljena (na pr. prilikom odlučivanja o usvajanju izvještaja Vlade o potpori civilnom društvu za 2007. godinu) zadovoljna sam podrškom, posebice neformalnom, kolega iz Savjeta – dakako onih koji prezentiraju civilno društvo. Osim na sjednicama Savjeta aktivno sam sudjelovala i na savjetovanju održanom u proljeće 2008. u Termama Jezerčica. U okviru Dana udruge sudjelovala sam uz Juricu Malčića i Maju Hasanbašić na okruglom stolu na kojem se prezentirao Zakon o sprečavanju diskriminacije.

Vesna M. Puhovski